

FELSŐMAGYARORSZÁGI HIRLAP

POLITIKAI UJSÁG

Megjelen minden szerdán és szombaton este.
Kéziratokat vissza nem adunk.
Szerkesztőség: Kazinczy-utca 666.
Kiadóhivatal: Landesmann Miksa és Társai.

Társzerkesztő:

Dr. Ambrózy Ágoston

Felölős szerkesztő:

Dr. Buza Barna

Társzerkesztő:

Dr. Székely Albert

Előfizetési ár: egész évre 10 korona, félévre 5 korona, negyedévre 2 korona 50 fillér. — Egyes szám ára 10 fillér.

Hirdetéseket a legutótabb árban közlünk.

Fejérváryék legujabb stiklijje.

Thuránszky László vármegyei főjegyző értesíti a vármegye törvényhatósági bizottsága által megválasztott *százás bizottság* tagjait, hogy ezen bizottság *e hó 15-én (szombaton) délelőtt 8 órakor* Sátoraljaihely városában, a vármegye-háza nagytermében értekezletet tart, melyen a honvéd kiegészítő parancsnokságoktól a honvéd *póttartalékosok* részére érkezett behívójegyek kézbesítése tárgyában kell határozatot hozni.

Ez lesz az első ülése annak a százás bizottságnak, melynek kezébe vármegyénk becsülete van letéve. Az irányelveket a törvényhatósági bizottság megszabta. Az alkotmányellenesen hatalmon levő kormány rendeleteit végrehajtani nem szabad. Tudjuk, hogy ettől a határozattól a százás bizottság nem fog eltérni annál is inkább, mert első alkalommal is oly ügyben kell határozni, mely a mai politikai helyzetben döntő szerepet játszik.

Bécs a katonai kérdésekben nem akar engedni. Ez neki az Achilles sarka. Csupán itt sebezhető meg

Az első sebet már megkapta. Az idén sem a közös hadsereg, sem a honvédség számára nincsenek még az ujoncok megszavazva.

Október elsején a kiszolgált legénységet visszatartani nem lehet, vagy, ha ez megtörténik, akkor a politikai ingerültség a hadseregben is lábra fog kapni. A szabadságolandó legénység helyett sem októberben, sem később a póttartalékosokat behívni szintén nem lehet, mert a közigazgatási hatóságok a behívójegyeket nem kézbesítik ki.

Mit eszelt tehát ki a a bécsi lakaj-politikusok magyarországi eszköze?

Ő nem vár októberig, hanem már most behívja a póttartalékosokat fegyvergyakorlat ürügye alatt, (így talán kézbesítik a közigazgatási hatóságok a behívókat) a fegyvergyakorlati idő leteltével pedig (aug. végén és szept. elején) szabadságolja a kiszolgált katonákat, a póttartalékosokat pedig tartós szolgálatra visszatartja.

A hadkiegészítő parancsnokságok az ily irányú intézkedéseket már meg is tették.

Ezzel a csínynyel be akarja csapni a közigazgatási hatóságokat, nyomorba dönt több ezer családot, de néhány hónapra eltolja a döntést, mert van — katoná.

Vármegyénk százás bizottságának a feladata az, hogy a zügminiszterium ezen számítását keresztül huzza az által, hogy póttartalékos részére még fegyvergyakorlatra szóló behívójegyet sem enged kikézbcsíteni s ezzel példát mutat a többi törvényhatóságoknak is hasonló eljárásra.

A fegyvert ne engedjük kicsavartatni kezünkben! Ha kell Bécsnek katoná: tessék elcsapni a darabant miniszterelnököt, nevezzenek ki alkotmányos kormányt és ismerjék el jogainkat!

Erköles és jog.

Akik nem azért irnak, csak hogy éppen irjanak, azoknak az írásában mindig lesz valami elbírálásra váró, új gondolat. Ennek tulajdoníthatja Zichy Wladimir gróf, hogy lapunkban megjelenő cikkei soha sem maradnak ugyszólván ellenjegyzés nélkül.

Legutóbbi „Ethinai szeljegyzetek alkotmányunkhoz” című fejtegetése erkölcsi igazságok alkalmazása a közjog területén. Én megkísérlem azt a milieut kialakítani, melyből ezen igazságok vétettek és a joghoz irt ethikai megjegyzésekből konstruálom a jog ethikai alapját. — Ezt a műveletet Pikler úgy nevezné, hogy „A jogérzet visszavezetése elemibb tényre”. Schwartz Gusztáv úgy, hogy „Úszó határok a jogban”. Nietzsche pedig úgy, hogy „Also sprach der — Allwissende”.

En tapogatózásnak hívom.

Ki kell indulnunk egy oly egyházi és világi közös kódex létezéséből, amely magában foglalja a vallás tizparancsolatát belső és a világ tizenkettőblás törvényét külső életünk irányítására. E rendelkezések egyik része a tettek, másika a gondolatok világába utal: más szóval világi törvény szerint Gedanken sind zollfrei, vallásiai szerint azokért is vámot kell fizetni. A forum internum és externum és szabályozása nincs egész elhatárolva, mert ott látjuk a vallási törvények közt, hogy „Ne öl!” (ami mindenkéffélött tetti) s ott látjuk a világiak közt az emberölés fejezetében a szándék vizsgálatát (ami merőben gondolat.)

De akár torlódik a két terület, akár nem, mindenütt és mindig a vallás alapelvei érvényesülnek, mert az isteni törvényhozó, mikor embert alkotott, az „emberi” gondolatát is kialakította benne úgy, hogy lelkébe irányító eszméket, jogérzetet, parancsokat illettett. Mikor aztán világi törvényhozó alkot törvényt, már ezen ősrégi alapelvek talaján áll, miként a nyelvész a már meglevő klaszikus művekből szedi ki a grammatika szabályait. Valóban azért borzadunk a gyilkosságtól, mert belénk van oltva a tudat, hogy embertársaink életét elvenni nem emberi, arra nincs jogunk s mert lelkünkbe van vésvé a „Ne öl!” parancsa és nem azért, mert a büntető törvény 278 § a szerint: aki embert előre megfontolt szándékkal öl, halállal büntetendő.

Es ha az még megvilágításra szorul is, hogy a jognak — legyen az büntető vagy alkotmány-jog — ősforrása a vallás, az a másik tétel, hogy az erkölcsi, az ethikai törvények is a vallásban találják eredetüket és létezési alapjukat, az már a kétségtelen tény jellegével bír. Ahol tettek megtiltásáról és megtorlásáról van szó, ott még hajlandók vagyunk fölténni, hogy legmagasabb fórumunk az a Curia volt, amely 15 évi fegyháza iról — de ahol gondolatról, szándékról van szó, amely terület az erkölcsi bűnözés legfontosabb területe s a

mely területre a világi bíróság csak másodsorban, néha egyáltalán nem tekint (mert az ő irányító szem-pontja az, hogy büncselekvény tettleg elkövetett-e és sokszor nem büntet, ha a bűn a szándék stádiumában maradt) — itten a világi törvényhozást végső fórumnak elfogadni, a józan észsel ellenkezik. Ennél a forumnál meg nem állapodhatunk, ez lelkünket ki nem elégíti.

A jognak és erkölcsnek tehát egyaránt a vallás az alapja. A jog és az erkölcs a vallás ősi alapelveinek egyrészt külső, világi, másrészt belső, lelki életünk területén, e két egymásba torkoló területen való alkalmazása. — A ki tehát ethikai szeljegyzeteket ír alkotmányunkhoz, vagyis az erkölcs szempontjából vizsgálja a jogot, az a vallásnak a belső lelki életre elő-irt szabályait alkalmazza a külső, polgári életre. Aki pedig így a megszokottal szigorúbb követelményekkel lép föl az étellel szemben, az nemésíteni akarja az embereket.

Es szükségünk van a nemésítésre. Aminek elfogadása a világi törvényhozó rendelkezése folytán észszerű, azt az erkölcsi momentumok teszik lelkünknek is kedvesse. Ezek teszik langolóvá hazaszeretetünket. Nem a törvény adja kezünkbe az alkotmányvédelem kardját, — a hatalom meg éppen kiesavarni szeretné azt kezünk-ből —, lelkivilágunk a honvédelem igazi arzenálja és az az arzenál annál fényesebben van felszerelve, minél fogékonyabbá nemésítettük az ethika magasabb rendű szabályai szerint lelkünket

Mikor látom, hogy a nemzet csalhatatlan alkotmányos érzékének sugallatára büszkén ellenszegül a zarnoki hatalom parancsszavának... mikor látom, hogy a nemzet még törvénykönyvéből is kitépi a lapot, melyen honfiai kegyelete meggyszaladtatott... mikor imádkozva látom a népet földreborulni mihelyt a függetlenségi eszmék győzelmi harsonója megszólal — akkor érzem, mennyire rokon terület a templom köve és az a vértől áztatott föld, mennyire irányítóok politikai küzdeleimkben azok a magasabb lélektani motívumok, akkor érzem, hogy alkotmányunk ezeréves történetét ethikai momentumok zománcozzák be.

Es a publicistika, melynek igazi hivatása a politikai tuskában kiforrott szinaranyat, az ethikai mozzanatokot kiragadni és megörökíteni, lelkesedéssel üdvözli a szürke referadák közt e nemes tűz fölesillanását.

Lelki életünket táplálja az a tűz és csak az él igazán, akinek lelki élete is van. Lehet, hogy az ilyen boldogtalannak, mint az, akinek érzelmek világja sekély, de ha egyszer boldog, százszorosan érzi boldogságát. A hadvezér vagy államférfi tehát nemzetének nagy szolgálatakat, de tetteit csak úgy érzi át maga is, ha lelki élete van. Babona, misticismus, az még nem lelki élet: Napoleon meghódította a világot és önmagával meghasonlott. Borongós kedély és a világgal való elégedetlenség

E téren támadhatjuk meg ellenfeleinket legérzékenyebb oldalán, az ipari harc mezéjén. Ezen a téren küzdhet minden egyes, ezen a téren, a törvény keretén belül küzdjön a társadalom, ezen a téren biztos, mert csak a mi akaratunktól függ a győzelem.

Ha a vármegyék megtagadják az adófizetést, tagadjuk meg mi is azt az adót, a melyet ipari téren fizettünk eddig az idegeneknek, mert hiszen mindaddig, a míg egy nemzet földjének termékeit és azoknak értékét ipari szükségletei fejében kénytelen átengedni másnak, addig csak adófizető rabszolgája a nálánál ügyesebb idegennek. Ezen megalázó rabszolgaság alól fel kell szabadulnunk.

De ez alól önmagában még az önálló vámtérület sem szabadítana fel bennünket, mint ahogy a legjobb vár sem védelmezhet meg, ha annak bástyáit nem őrzi elszánt hadsereg.

A siker főtenyezője az, hogy az önálló vámtérület eszméje áthasson minden magyar embert, iparunk védelmére külön-külön minden polgár sikra szálljon, és az idegen ipartárgyak inváziójával szemben, minden egyes ember lelke egy-egy ellenálló vámsorompó legyen.

Szövetkezzünk hát ez ellenállásra, zárjuk el az utat az idegen ipartárgyak elől.

Célunkat azonban csak úgy érhetjük el, ha egyszersmind versenyképessé tesszük velök szemben hazai iparunkat.

A magyar társadalom, amely már nem egyszer kelt a magyar ipar védelmére még áldozatok árán is, ma is kész lenne az áldozat utjára lépni és megelégednék egyelőre hazai iparunk mai voltával addig, a míg egy ilyen védőszövetkezés védelme alatt iparunk kifejlődik.

Ennénk cseréptányérról ha kell, és ha kell, járnánk darócruhában, hogy az a pénz, a melyet mi itt szerzünk, itt keressük ebben az országban, az maradjon is meg ebben az országban és ne gazdagítsa ellenségeinket.

Es ezt a mozgalmat meg is kell itanítanunk. De ez csak az első lépés legyen, a melyet nyomában kövessen ipari fejlesztésünknek komoly munkája, hogy a közönség hazafias hevét le ne hűtse a csalódás. Nehogy a kapzsiság és önző speculatio a közönség felbuzdulásával és áldozatkészségével visszaélve, hazafiság címén és „hazai ipar“ jelszó alatt értéktelen rossz portékét octroyalhasson reá, olyan országos védőszervezetet, ellenőrző bizottságot kell alakítani, a mely szervezettel kiterjedve a vármegyékre, a járásokra, a községekre, ráüve bélyegét a jóra és megbélyegezve a rosszat, vezetője legyen a közönségnek, hogy ugyanakkor, a mikor a magyar társadalom hazafisága védi a becsületet magyar munkát és a becsületet vállalkozásokat s ugyanakkor a magyar közönség is meg legyen védve a visszaélések ellen. Összekötő kapcsolatot kell létesíteni a

fogyasztók és a termelők között egy olyan szervezetben, a mely tanulmányozza a közönség igényeit és kívánalmait, azokra irányítsa a gyárosok és iparosok figyelmét, viszont ráterelje a közönség figyelmét a jó magyar munkára.

Mert csak a jó munkának van jogosultsága. Jó és szép legyen a munka, Ehhez kettő kell.

Becsület és izlés. Az izlést és a becsületet kell tehát értékre emelnünk. Az emberiség jövő harcában e két tulajdonság fogja biztosítani a győzelmet. Hitele is csak addig lesz iparunknak a közönség előtt, amíg e két tulajdonságban bízik, csak addig marad is meg állandó fogyasztójának.

De viszont, ha a vállalkozás állandó fogyasztásra számíthat, akkor az eddig tartózkodó hazai tőke is hajlandó lesz az ipari vállalkozásokra, megrendült hitelünk is helyre fog állni, ha a külföldi pénzpiac, amely minden mozgalmunk mélyére lát és értékelni tudja annak következményeit, észre fogja venni, hogy a mi mozgalmunk célja a „vagyoni függetlenség“, törekvésünk az, hogy értékeink ezentul az ország határain belül maradván, egy nagy nemzeti közvagyonná halmozódjanak fel. Együttesen és egy időben törekedjünk arra, hogy közönséget teremtsünk az iparnak és ipart a közönségnek.

E kettős irányban küzdjünk tehát. Szervezzük a védelmet, e védelem alatt pedig fejlesszük ki iparunkat arra a fokra, amelyen állva versenyre kellhessen más nemzetek iparával, és a mely méltó legyen a magyar fajnak határozottan nagy és előkelő tehetségéhez.

Teljes művészi meggyőződés, hogy Japán kivéve, nincs egy második nép a föld hátán, a mely annyi formaérzékkel, veleszületett művészi hajlammal bírna, és e folytán egy ipari, mint minden másnemű kifejlődésre annyira alkalmas volna, mint a mi népünk, a magyar.

Ha az ugynevezett művelt osztály meg tudná látni azt, ha ennek értékét meg tudná becsülni, akkor ez az ország gazdag és boldog ország lenne.

A magyar népnek művészi és ipari hajlamát, munkásainak tehetségét, ez a meglévő, de szunyadó erőt felhasználva készüdjünk arra a harcra, a melyre készülődik körülöttünk Európa minden nemzete. Arra a harcra, a mely kegyetlenebb lesz minden töröknel, tatárnál, az ipari küzdelmek harcára.

Jaj annak a nemzetnek, a melyet ez a harc készületlenül talál mert a mely nemzet e küzdelemben elbukik és az elszegényedés sorvadásában pusztul el, az nem támad fel többé soha.

Készüdjünk hát e küzdelemre és egyesítsük az összes erőket. Tegyük mi meg az első lépést, írók, művészek!

Alakítsunk egy olyan testületet, a melynek fórumán meghallgatásra találjon minden komoly szó, bárhonnan jöjjön is.

A hol az ipari kérdések kapcsán

éppen olyan fontos megvitatás tárgya legyen a gyárosok ügye, mint a művészek törekvése vagy a magyar munkásnép érdeke, mert mindezek kiegészítő kérdései a nagy egészségnek, az ipari fejlődés kérdésének.

A melynek fórumán ne beszéljézen senkit a pártpolitika, ahol minden őszinte szándék szabadon nyilvánulhasson és támogatásra is találjon. Iparkodjunk a közfelfogást a gyakorlati élet egészséges útjára terelni, iparkodjunk mindent gyakorlatilag is megoldani.

Ha iparunkat nem védik a törvények bástyái, állítsunk neki bástyákat a magunk szabad akaratából.

Ha nincs vámsorompó, állítsuk fel e sorompókat lelkeinkben, és legyünk mi azoknak önkéntes őrői.

Iparkodjunk lehetővé tenni, hogy ezentul ne kelljen idegen tárgyakért pénzüket idegennek adni. Zárjuk el a csatornákat, amelyeken a magyar közvagyon idegenbe folyik.

Teljesítse minden ember az ő kötelességét a maga hivatása szerint.

Az iró hivatása, hogy ez ügynek prédikátora, apostola legyen. A művész hivatása, hogy formaérzékével, színérzékével irányítsa az iparos fejlődését, izlésével segítségére legyen egy a gyárosnak, mint az iparosnak, a szabónak úgy, mint a fazekasmesternek.

Olvassuk be iparunkba a művészetet, — más oldalról olvassuk bele a magyar érzést és egy közös töből fakadó izléssel neveljük az iparost úgy, mint a közönséget.

Törekedjünk arra, hogy egy jó irányban kialakult közvélemény kívánsága folytán általános nevelési rendszerünkben is ezentul ne a tudálgokkorás erőszakolása, hanem a gyakorlati élethez szükséges tudás, az ipari művelődés, a vele járó szép érzék, és a mi pénzértékben is mérhetetlen sokat ér, a jó izlés fejlesztése legyen első sorban irányadó.

Ebben kövessük Európát, az angolt és a franciát, a kik izlésük nagyhatalmával harcosolták össze az önálló izlés nélküli nemzetek milliárdjait.

Tisztítsuk meg közéletünket a teoriák miázmától, és tisztítsuk meg a közfelfogást az ugynevezett „európai műveltség“ külső mázától, de aztán oltsuk be az igazi „európai műveltség“ szürmát a magyar közélet vérebe, úgy, hogy az a magyar szív izzó kohójában felolva lva, vérré váljon, hogy az a magyarságnak életlentartó ereje és Európában való fennmaradásának örökös biztosítéka legyen.

Ezen műveltségnek első sorban az ipari törekvésekben kell megnyilatkoznia. E téren, az ipari művelődés terén fogjon kezét a politikus az iparossal, az iró a gyárossal, itt fogjon kezét a művész a paraszttal.

Ebből az országos nagy közegből fog kivirágogni ipari fejlődésünk és az az előkelő igazi magyar műveltség, a melyre szükségünk van, a mely nélkül tenn nem maradhatunk.

Ne várjunk mindent a kormányoktól. Ott van és csak ott lehet

egészséges nemzeti élet, a hol a társadalom közfelfogás irányítja és segíti egyszersmind a vezetők működését.

Rá kell birkunk a társadalmat arra, hogy a mikor hosszas tespedésből felébredt, ne elégedjék meg a passzív resistenciával, hanem a tett mezejére lépve, vessen meg alapját a gyakorlati magyar művelődésnek, ipari kifejlődésünknek, az ország meggazdagodásának és a gazdaságból kifolyó nemzeti hatalomnak. Ezért van szükségünk egy olyan szövetségre, a mely e törekvéseket hirdesse, e törekvéseknek a társadalom kebeléből katonát toborozzon és neveljen, a mely az önálló vámtérület kérdésének megoldását elősegítse és az önálló vámtérület életbeléptetésére az országot előkészítse.

Alakítsuk meg hát ezt a szövetséget!

Kérdjük meg mi, írók és művészek!

Mikor a nagy forradalom idejében Párisban a convent nem tudott boldogulni, akkor Marseilleben összecallott négy száz egyszerű ember és elindult Párisba azzal a szóval: „Menjünk — mentjük meg a hazát!“ Azt sem tudták hogyan, mégis elindultak. Gunyolták, kacagták őket, mégis elindultak. A harmadik falnál megszünt a gunyos kacagás. Párisba már 20.000 ember vonult a nyomukban a Marseillaise dallama mellett. És ez a 20.000 ember vetette meg alapját a nemzeti hadseregnek. Mi se törődjünk hát a kislelkűek gunyos kacajával. Törjünk előre bátran, követni fognak. Először egyesek, aztán százak és ezrek. Jöjjünk össze, vessük meg alapját e szövetségnek és hvjuk el gyülekezetünkbe a gyárosokat, az iparosokat, stb. s velök együtt oldjuk meg törekvéseink gyakorlati kivitelének módjait.

Kezdjük meg ezzel ipari függetlenségünk jövődó harcaát, — követni fog a társadalom, velünk lesz a nemzet.

Fesztly Árpád.

Nyílt-tér.

Legkiválóbb és legelterjedtebb

ásványvizek a

Polenai (uradalmi jelzéssel)

Szolyvai

Szohi Erzsébet

Elsőrangú asztali és gyógyvizek.

Kapható minden jobb kereskedésben.

Malom eladás.

Egy 4 járatu gőzmalom jókában, kedvező feltételek mellett eladó.

Czím a kiadóhivatásban.

Kiadótulajdonos:

LANDESMANN MIKSA.